

Kárpáti Andrea

ELTE

andreakarpati.elte@gmail.com

DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS

Az előadás áttekinti a digitális írástudással kapcsolatos, újabb kutatási eredményeket és bemutat néhány, ezekre alapozott fejlesztő programot. – A képességsoportot az IKT iskolai megjelenésekor, az 1980-as években (számítás)technikai készségek és képességek (*technological / computer skills and abilities*) nevezték, és alkotó, illetve adaptáló-felhasználó jellegű képességeket egyaránt tartalmazott. A képzés kiterjesztésével a felhasználás (információs és kommunikációs technológiákban való jártasság, *ICT competence*) került előtérbe, s megindult a vita, melyik hasznosabb: a szaktárgyi (Informatika, Számítástechnika tantárgy keretében végzett) és általános, valamennyi műveltségterületet átfogó (integrált, tantárgyközi) oktatása? Míg a szaktárgyi, „tisztá” IKT képzés rugalmas, sokoldalú alpműveltséget ad, az „alkalmazott”, például természettudományos vagy művészi alkotó, kutató vagy kommunikációs eszközöket és technikákat felvonultató „részképzések” azonnali, látványos felhasználói élményt nyújtanak. A napjainkban használatos digitális írástudás (*digital literacy*) integrálni igyekszik tudást és képességet, alapismereteket és szakosított használatot – sokoldalú IKT kultúrát ad át, s ezzel az alapvető műveltségterületek (*literacies*) egyikévé válik. Az UNESCO (Information Society Policies, 2009) és a 21. századi képességeket kutató neveléstudósok (ATC21S, Assessment and Teaching 21. Century Skills 2009) egyaránt az élethez nélkülözhetetlen képesség-együttesnek (*life skill*) tekintik.

Fejlesztő hatását kezdetben alig tudták kimutatni, inkább motiváló erejét hangsúlyozták (Pelgrum, 2003). Ma már adatokkal tudjuk alátámasztani, hogy 6–18 éves korig megkönnyíti az ismeretek rendszerezését, tantárgyközi kapcsolatok kialakítását és fejleszti a rezilienciát, az új helyzetekhez való alkalmazkodást is (White, 2008, BECTA, 2010). Az optimális fejlesztés alapfeltétele a tanulók képességrendszerére alapozott, egyéni fejlesztő program, ezért igen hatásosak, bár értelemszerűen sokat vitatottak a fiúk és lányok részére külön fejlesztő programot kínáló nemzeti kezdeményezések (pl. *The Malaysian INITA Project*, *The Australian Girls and ICT Project*, vagy az osztrák *Mädchen an die Tastaturen! Projekt* – mindhárom folyamatban). A munkahelyi IKT képzés ösztönzéséről is szól az Európai Unió a nők informatikai kultúrában való nagyobb szerepvállalását elősegíteni próbáló állásfoglalása (*Code of Best Practices for Women and Technology*, 2009).